

دارنده فریب یازده روز است دو دقه در (دوما) دال مذاکرات شده بملازم قوانین ادارات را کلیه و ترتیب مدد معاش برای عجزه و فقراء و توسعه مرصفتها و دستگیری از عملجات کارخانه شخص خود وزارت داخله آورده است بدوما نوشته است مذاکره میکند که بگذرد و باید این طور موافقت بشود و قتیکه وزارت داخله ماموم آمد به مجلس بدون نوشتن هر چه آنوقت میدانیم موافقت است مگر نه این است ما برای اصلاح این مملکت و این ملت حرف می‌زنیم مگر نه آنها از این ملت هستند در صورتیکه ما آنها را می‌خواهیم که با هم موافق باشیم چه ضرر دارد آنها هم بیایند مجلس رای بدهند قانون بیاورید دست بدست بدهیم این ملت را آزاد نمایم .

یکی از کلاهی چنین اظهار داشت میدانید عیب اینکار چیست عیب اینکار این است اگر آنها ده سال با ما همراهی کنند دارائی آنها متقابل دو سال حالا خواهد شد چه قدر باید ملاحظه کرد يك مرضی میکنم گرچه سیاستون خواهند گفت موقع این حرف نیست ولی من میگویم کاغذی یکی از اهالی قشون و سر باز نوشته که مارا وقتی میخواستند بفرستند آذربایجان با هم مشورت کردیم در صورتیکه آنها می‌خواهند ما را بفرستند برای بهم زدن انجمن تبریز ما جواب خدارا چه خواهیم گفت بخدا اینها خیال خام است انشاء الله ریشه مستبدین را خواهیم کتند

یکی دیگر از وکلاء اظهار داشت حالا وقتی رامعین نماینده اسراسترداد و مرتکبین مجازات بشوند رئیس جواب دادند خلاصه مطلب همان است که گفته شد ماموم توانیم در امورات جزئی وارد شویم باید مهلت داده وقتی معین نمایم از برای اینکه نتیجه بدست آید برای تحقیق و مجازات دو هفته کفایت و برای استرداد اسرا مدت زیاد تر لازم دارد و گمان این است که این دو مسئله را از هم جدا نمایم .

یکی از وکلاء - بیان کرد بیست و دو دیگر بگذرد تر گمان می‌رود آنوقت استرداد اسرا مشکل خواهد شد و یکی از وکلای استرا با هم اظهار داشت هر چه زودتر اقدام شود بهتر است پس از این یکی از وکلاء آذربایجان اظهار کرد باینهمه زحمت که کشیده اید و میکشید این اسرا معرفی شده که چه کسانی آنها با هم و رسم استرداد خواهند شد با گدا های خراسان رادر عوض اسرا خواهند آورد آنها صورت صحیح دارند (جواب داده شد صورت صحیح درست داریم) باز اظهار کرد تکلیف اسرای اینجا چه چیز است آنها لائیل نان جو میدهند اما اینجا آنرا هم نمیدهند .

شیر الملک - حال دو رای پیدا شد یکی استرداد اسرا بقوه جبریه و این حالا ممکن نیست باید وزارت جنگ حاضر شود و ترتیب قشون داده شود طول میکشد و وقت میکشد یکی هم پول دادن و عیال این دقه باید بهمین ترتیب بشود یکی از وکلا جواب داد نمایانیم ما استرداد اسرا را میخواهیم بهر ترتیبی که وزارت داخله صلاح بداند هر آنوقت رئیس چنین عنوان کردند اگر بنا شد پول بدهند باید خود آنها که باعث

این کار شده اند بروند بامامور دولتی و بگیرند نه اینکه خود دولت پول بدهد .

شیر الملک - این صبح است بعد از تحقیقات .

یکی از وکلا جواب داد تحقیقات شده و مدلی گشته که تقصیر آنهاست . و یکی دیگر از وکلای آذربایجان اظهار داشت رفتن آنها حالا نمیشود باید تحقیق کرد و مجازات برسند و شاید مجازات آنها حبس طولی شد و یکی دیگر از وکلای آذربایجان چنین عنوان نمود تا حال ده دقه بدوام که این مذاکره استرداد اسرا بمیان آمده و حقیقه از حسن اسلامیت خودمان تعجب میکنم واقعات که آنها این زنها را برده اند و این همه مذاکره شد چه نتیجه گرفته ایم بلکه می‌خواهیم مطلب را برگردانم آخر آنها هم خواهان ما هستند اگر حسن اسلامیت داشته باشیم نباید ما را بخوابیم من نمیدانم چرا آنقدر بی غیرت شده ایم چرا اسلامیت ما ضعیف شده (در این موقع مذاکره شد که باید تعیین وقت از برای استرداد اسرا و مجازات باعثین بشود) رئیس جواب دادند گفتیم يك چیزی در این خصوص بنویسید حالا می‌نویسند قرائت میشود آنوقت اخذ رای شود لهذا شرحی که در این باب نوشته بودند قرائت کردند قریب باین مضمون بود (اولا اشخاصیکه مظان ارتکاب هستند باید در محکمه عدلیه حاضر شده محاکمه شوند پس از ثبوت و تحقیق مجازات برسند و این تحقیق و مجازات از تاریخ ذیل تا ه روز بیشتر طول نکشد تا بیا وزارت داخله بترتیب صحیح اقدام در استرداد اسرا نموده از تاریخ ذیل تا ۴ روز تمام استرداد شوند و بهر چه عذر غیر موجهی پذیرفته نخواهد بود خواستند اخذ رای نمایند عموم و کلا اظهار داشتند محتاج برای گرفتن نیست تماما باینطور که نوشته شده متفق الرای هستیم .

گفته شد مدعی اینها در محکمه عدلیه کی خواهد بود . رئیس جواب دادند در همه جا همیشه از طرف اشخاصی که نمیتوانند زور پیدا کنند و مظنون هستند مدعی العمومی پیدا کرده اند که در محکمه ما از طرف آنها حاضر شده مدعی میشود حال اینجا آن ترتیب نیست چند نفری که آدم بهیر و امین باشند آقایان حجج - اسلامیه معین میکنند که بروند در محکمه عدلیه مدعی باشند با چند نفری از طرف مجلس بروند حاضر باشند یکی از وکلای آذربایجان اظهار داشت يك اعلانی لازم است بشود که هر کس ادعائی دارد باید شهادت در عشق آباد و سایر جاها مدعی پیدا شود . پس از اینها یکی از وکلا چنین اظهار داشت در چند ماقبل هفت هشت روز خیلی حجج اسلام را بزمخت انداختم از بابت مسئله احتکار مدتی است بجهت عدم اجرای قوانین شرع علمای دین دق کرده اند ولی امیدوارم انشاء الله بعد از این مجری شود این محکترین گندم گندم را کلیه احتکار میکنند آن روز عرض کردم شارع مقدس فرموده محکترین مملون هستند گوای معنی مملون را نمیدانند باز احتکار مینمایند و آن روز شما آقایان حجج اسلام فرمودید يك چیز دیگر هم غیر از مملونی هست حالا تکلیف ما در اینخصوص چه چیز است

آقا سید عبد الله مجتهد - تکلیف این است که ما بنویسیم محکترین گندم را بیاورند بفرشند همان و کبل اظهار داشت در اقدام نکردند چه باید کرد فرمودند این را هم بدولت اختصار مینماییم و مدت قرار میگذاوریم یکی از وکلا آذربایجان اظهار داشت که در مقام مدت شدت مهلت سه روز است اگر از فردا مهلت قرار بدهیم تا روز سه شنبه میشود اگر محکترین گندم هائیکه دارند تا روز سه شنبه فروختند خیلی خوب و اگر ن فروختند روز چهارشنبه در هر کجا که انبار هست گندم را در بیاورند در بازار بفرشند بقیمه عاده و پول آن را بساحبانش رد کنند .

بعد یکی از وکلا چنین عنوان نمود اگر چه باید در مجلس از جزئیات ادارات مذاکره نشود ولی ما می بینیم که يك بچه هفده ساله را بحکومت کرمان فرستاده اند و اگر حکومت با خود شاهزاده فرما فرستد که منافات با وزارت عدلیه دارد و انگیزی از اینجا تا کرمان خیلی مسافت است چه طور رسیدگی میکنند

شیر الملک این مسئله در تحت قانونی است که بدهد باید بازمان و کبل جواب داد که این مسئله علی است اگر ما می‌خواهیم اساس سلطنت مشروطه را محکم نمایم باید بملاحظه اینکه فلان شخص آقا زاده است یا چیز دیگر است کاری نداریم بلکه باید از روی استحقاق و قابلیت کار داده شود و در این موقع مجلس ختم شد .

مذاکرات روز یکشنبه ۱۴ شهر

ربیع الاول ۱۳۲۵
دارالشورای ملی

روز یکشنبه ۱۴ شهر ربیع الاول ۲ دارالشورای ملی علی الرسم مفتوح شد ولی مجلس علنی منعقد شد تمام و کلا با حضور ریاست مجلس محترم در اطاق مخصوص جمع و مشول خواندن متمم قانون اساسی بودند و بخصوصه نمایان را اطلاع دادند که امروز بواسطه اشتغال قرائت متمم قانون اساسی مجلس علنی منعقد نخواهد شد نمایان با هم تا مغرب در صحن عمارت بهارستان بودند پس از آن متفرق شدند و خبر عمده کفایت نکارش باشد نبود .

مذاکرات روز ۳ شنبه ۱۶ شهر

ربیع الاول ۱۳۲۵
دارالشورای ملی

بدواً یکی از وکلای آذربایجان و یکی از وکلای رشت خطاب رئیس نمودند که بموجب این دو ظنرا تلگراف که امروز از رشت رسیده ما را بتلگرافخانه احضار کرده اند و گویا مطلب اهمیت داشته باشد که دو دقه تلگراف شده یکی صبح و یکی حالا اگر صلاح است و اجازه میدهند ما برویم هر دو تلگراف قرائت شد در یکی (آقای حسن الاسلام) و (آقای وکیل التجار) و (آقای امیرزا فضلعلی آقا) و (آقای مستشار الدوله) و (آقای تهر زاده) و (آقای حاج محمد آقا قهریری) راز انجمن رشت بتلگرافخانه احضار کرده بودند و یکی دیگر بعنوان وکیل التجار بود از طرف انجمن رشت که حضور جمعی از وکلای محترم را در تلگرافخانه استدعا کرده ایم اگر ممکن نیست جواب بدهید که بابت جواب بدهیم چون رئیس و سایر وکلای عظام دیدند تا کبدر در حضور جمعی از وکلاء شده